

(Πράξεις εγκριθείσες δυνάμει του άρθρου VI της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση)

ΣΥΜΒΑΣΗ

περί καταπολεμήσεως της δωροδοκίας στην οποία ενέχονται υπάλληλοι των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

(Υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο στις 3 Δεκεμβρίου 1998)

(98/C 391/01)

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα ποινικά δίκαια των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως και σχεδόν σε ολόκληρο τον κόσμο, περιλαμβάνουν διατάξεις για την καταπολέμηση της ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας των εθνικών δημοσίων υπαλλήλων. Μολονότι οι ορισμοί για τα αδικήματα δωροδοκίας μπορούν να διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, έχουν κοινά στοιχεία που βοηθούν στη διαμόρφωση κοινού ορισμού.

Από διεθνή μάλλον παρά από εθνική σκοπιά, έχει αναγνωρισθεί επί μακρόν ότι, το γεγονός ότι το ποινικό δίκαιο των κρατών μελών συχνά δεν έχει μπορέσει να αντιμετωπίσει το θέμα της δωροδοκίας ξένων αξιωματούχων και υπαλλήλων των διεθνών οργανισμών, αποτελεί την κύρια αδυναμία για την καταπολέμηση της δωροδοκίας με διεθνικά στοιχεία. Πράγματι, ο ορισμός του «δημοσίου υπαλλήλου» ή υπαλλήλου, σε πολλά κράτη μέλη, για τους σκοπούς της εφαρμογής της εσωτερικής ποινικής νομοθεσίας, ισχύει μόνο για εθνικούς υπαλλήλους· ακόμη και εάν ο όρος δεν ορίζεται με στενή έννοια, συχνά ερμηνεύεται περιοριστικά.

Κατά συνέπεια, το ποινικό δίκαιο στα περισσότερα κράτη μέλη δεν επεκτείνεται στην ποινικοποίηση συμπεριφοράς η οποία αποσκοπεί στη δωροδοκία υπαλλήλων άλλων κρατών μελών, ακόμη και οσάκις συμβαίνει στην επικράτειά τους ή με πρωτοβουλία υπηκόου τους⁽¹⁾. Αν και η αξιόποινη συμπεριφορά μπορεί σε μερικές περιπτώσεις να διωχθεί με τη χρήση άλλων κατηγοριών εκτός της δωροδοκίας, όπως απάτη ή απιστία, το πιθανότερο είναι να παραμείνει η ίδια η δωροδοκία ατιμώρητη.

Η κατάσταση αυτή, η οποία επί μακρόν έχει αποτελέσει αντικείμενο της προσοχής διεθνών fora [και ιδίως του ΟΟΣΑ⁽²⁾ και του Συμβουλίου της Ευρώπης], όπως επίσης και αντικείμενο πολυάριθμων συστάσεων και ψηφισμάτων, γίνεται όλο και περισσότερο αφόρητη στην Ευρωπαϊκή Ένωση λόγω των στενών δεσμών μεταξύ των κρατών μελών της και του γεγονότος ότι όλα είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ενός υπερεθνικού οργανισμού ο οποίος βασίζεται στο κράτος δικαίου, και ο οποίος διαθέτει δικά του όργανα και πολυάριθμο προσωπικό.

Ανεξάρτητα από το ότι τίθεται θέμα αρχής, αυτή η κατάσταση των πραγμάτων συχνά παρακωλύει τη διαδικασία δικαστικής συνεργασίας που προβλέπεται μεταξύ κρατών μελών, οσάκις δεν πληρούται ο όρος του διττού αξιοποιήσιμου.

Μια πρώτη απάντηση στην κατάσταση αυτή των πραγμάτων, ήταν η κατάρτιση από το Συμβούλιο, στις 27 Σεπτεμβρίου 1996, του πρωτοκόλλου⁽³⁾ της σύμβασης, της 26ης Ιουλίου 1995, περί της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων⁽⁴⁾· το εν λόγω πρωτό-

(1) Βλέπε ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την πολιτική της Ένωσης κατά της δωροδοκίας [COM(97) 192 τελικό], σ. 3.

(2) Μετά τη σύναψη της συμβάσεως αυτής, συνήφθη μια σύμβαση του ΟΟΣΑ περί καταπολεμήσεως της δωροδοκίας αλλοδαπών δημοσίων υπαλλήλων στις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές, η οποία και άνοιξε για υπογραφή στις 17 Δεκεμβρίου 1997.

(3) ΕΕ C 313 της 23.10.1996, σ. 1.

(4) ΕΕ C 316 της 27.11.1995, σ. 49.

κόλλο αποτελεί επίσης απάντηση στο σημείο 7 στοιχείο η) του ψηφίσματος του Συμβουλίου, της 6ης Δεκεμβρίου 1994, για τη νομική προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Κοινοτήτων ⁽¹⁾, σύμφωνα με το οποίο «τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα για την πάταξη της δωροδοκίας που αφορά υπαλλήλους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και έχει σχέση με τα οικονομικά συμφέροντα των Κοινοτήτων».

Ωστόσο, το πρωτόκολλο, λόγω της εξάρτησής του από τη μητρική σύμβαση, μπορούσε μόνο να απαιτήσει από τα κράτη μέλη να πατάσουν τη συμπεριφορά που σχετίζεται με απάτη κατά των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ήτοι σύμφωνα με τον ορισμό των άρθρων 2 και 3 του πρωτοκόλλου, πράξη ή παράλειψη «... η οποία ζημιώνει ή μπορεί να ζημιώσει τα οικονομικά συμφέροντα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων».

Προκειμένου να εξασφαλισθεί η ποινικοποίηση κάθε μορφής δωροδοκίας στην οποία συμμετέχουν υπάλληλοι της Κοινότητας ή των κρατών μελών, και όχι μόνον αυτής που συνδέεται με την απάτη κατά των οικονομικών συμφερόντων των Κοινοτήτων, η ιταλική κυβέρνηση κατέθεσε, το 1996, ένα σχέδιο σύμβασης. Η σύμβαση, ενώ βασιζόταν σε μεγάλη έκταση στις διατάξεις και στους ορισμούς επί των οποίων είχαν συμφωνήσει οι αντιπροσωπείες, σε προηγούμενες συζητήσεις τους για το πρωτόκολλο, αποτελούσε παρ' όλα αυτά πρόταση για μια αυθύπαρκτη και ευρείας εφαρμογής πράξη εμπεριέχουσα τις απαιτούμενες πρόσθετες διατάξεις για τη δικαστική συνεργασία και τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου. Κατόπιν της πρωτοβουλίας αυτής, το Συμβούλιο ενέκρινε, στις 26 Μαΐου 1997, την πράξη για την κατάρτιση της σύμβασης περί καταπολέμησης της δωροδοκίας στην οποία ενέχονται υπάλληλοι των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ⁽²⁾.

Η πρακτική εφαρμογή της σύμβασης αυτής θα συμβάλει επίσης στην ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και στην εφαρμογή του υπ' αριθ. 13 προσανατολισμού πολιτικού χαρακτήρα του σχεδίου δράσης της 28ης Απριλίου 1997, για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος ⁽³⁾, που ενέκρινε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ το 1997.

Σημειωτέον ότι μέρος της παρούσας εισηγητικής έκθεσης εκπονήθηκε με βάση τα σχόλια των εισηγητικών εκθέσεων της σύμβασης περί προστασίας των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων του 1995 ⁽⁴⁾ και του πρωτοκόλλου του 1996 αυτής της σύμβασης ⁽⁵⁾.

II. ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ

Άρθρο 1

Ορισμοί

Αυτή η εισαγωγική διάταξη ορίζει τους όρους «υπάλληλος», «κοινοτικό υπάλληλος» και «εθνικός δημόσιος υπάλληλος», για τους σκοπούς της σύμβασης, οσάκις χρησιμοποιούνται οι εν λόγω όροι.

1.1. Ο γενικός ορισμός του «υπαλλήλου» στο στοιχείο α), καλύπτει πρόσωπα ανήκοντα σε διάφορες κατηγορίες —κοινοτικός υπάλληλος και εθνικός δημόσιος υπάλληλος, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών δημοσίων υπαλλήλων άλλου κράτους μέλους— ώστε να εξασφαλίζεται η κατά το δυνατόν ευρύτερη και πλέον ομοιόμορφη εφαρμογή των ουσιαστικών διατάξεων της σύμβασης περί καταπολέμησης της δωροδοκίας.

Οι κατηγορίες αυτές ορίζονται δια παραπομπής στο οικείο καθεστώς τους.

1.2. Το στοιχείο β) εφαρμόζεται στους «κοινοτικούς υπαλλήλους», δηλαδή, όχι μόνον στους εν στενή εννοία μονίμους υπαλλήλους, που καλύπτονται από τον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αλλά και στις διάφορες κατηγορίες προσωπικού που προσλαμβάνονται με σύμβαση εργασίας υπό τους όρους που ισχύουν σύμφωνα με το καθεστώς για το λοιπό προσωπικό. Περιλαμβάνονται και οι εθνικοί εμπειρογνώμονες που τίθενται στη διάθεση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων προκειμένου να ασκήσουν καθήκοντα αντίστοιχα με εκείνα που ασκούν οι υπάλληλοι ή το λοιπό προσωπικό της Κοινότητας.

⁽¹⁾ ΕΕ C 355 της 14.12.1994, σ. 2.

⁽²⁾ ΕΕ C 195 της 25.6.1997, σ. 1.

⁽³⁾ ΕΕ C 251 της 15.8.1997, σ. 1.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 191 της 23.6.1997, σ. 1.

⁽⁵⁾ ΕΕ C 11 της 15.1.1998, σ. 5.

Ο ορισμός αυτός δεν καλύπτει τα μέλη των κοινοτικών οργάνων —Επιτροπής, Ευρωπαϊκό Κοινοβού-

λιο, Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο— περί των οποίων αναφέρεται το άρθρο 4 της σύμβασης.

1.3. Με την τελευταία φράση του στοιχείου β), περιλαμβάνεται στον ορισμό του «κοινοτικού υπαλλήλου» το προσωπικό των οργανισμών που θεσπίζονται δυνάμει του κοινοτικού δικαίου. Τούτο σήμερα αφορά:

- τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνεργασίας ⁽¹⁾,
- την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων ⁽²⁾,
- το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης ⁽³⁾,
- το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Ζωής και Εργασίας ⁽⁴⁾,
- το Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο στη Φλωρεντία ⁽⁵⁾,
- το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων ⁽⁶⁾,
- τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος ⁽⁷⁾,
- το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης ⁽⁸⁾,
- το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας ⁽⁹⁾,
- τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Αξιολόγησης των Φαρμακευτικών Προϊόντων ⁽¹⁰⁾,

- τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία ⁽¹¹⁾,
- το Γραφείο Εναρμόνισης στην Εσωτερική Αγορά (σήματα, σχέδια και υποδείγματα) ⁽¹²⁾,
- την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ⁽¹³⁾,
- το Κοινοτικό Γραφείο Φυτικών Ποικιλιών ⁽¹⁴⁾,
- το Μεταφραστικό Κέντρο των Οργάνων της Ένωσης ⁽¹⁵⁾,
- το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τον Ρατσισμό και τη Ξενοφοβία ⁽¹⁶⁾.

Η διάταξη αυτή αφορά το προσωπικό των υφιστάμενων ή μελλοντικών οργανισμών που είναι υπεύθυνοι, υπό ευρύτατη έννοια, για την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας, η οποία έχει ήδη θεσπιστεί ή πρόκειται να θεσπιστεί σύμφωνα με τις κοινοτικές συνθήκες.

1.4. Το στοιχείο γ) ορίζει ότι η έκφραση «εθνικός δημόσιος υπάλληλος» ορίζεται με αναφορά στον ορισμό του δημοσίου υπαλλήλου ή του δημοσίου λειτουργού στο εθνικό δίκαιο κάθε κράτους μέλους για τους σκοπούς του οικείου ποινικού δικαίου. Χορηγείται έτσι προτεραιότητα στον ορισμό που δίνει το ποινικό δίκαιο του κράτους καταγωγής του υπαλλήλου. Οσάκις ενέχεται εθνικός δημόσιος υπάλληλος του ασκούντος τη δίωξη κράτους μέλους, τότε σαφώς νοείται ότι εφαρμόζεται ο ορισμός του εθνικού δικαίου του. Οσάκις, όμως, ενέχεται υπάλληλος άλλου κράτους μέλους, συνάγεται ότι ο ορισμός του δικαίου αυτού του κράτους μέλους θα πρέπει κανονικά να εφαρμοστεί από το ασκούν τη δίωξη κράτος μέλος. Εάν το αφορώμενο πρόσωπο δεν έχει την ιδιότητα του υπαλλήλου δυνάμει του δικαίου του κράτους αυτού, τότε ο ορισμός δεν μπορεί να έχει αποφασιστική σημασία. Τούτο προκύπτει σαφώς από το δεύτερο εδάφιο του στοιχείου γ), σύμφωνα με το οποίο ένα κράτος μέλος δεν δεσμεύεται να εφαρμόσει τον ορισμό του «εθνικού δημοσίου υπαλλήλου» άλλου κράτους μέλους, εκτός εάν ο ορισμός

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 3245/81 του Συμβουλίου (ΕΕ L 328 της 16.11.1981, σ. 1).

⁽²⁾ Άρθρα 198 Δ και 198 Ε της συνθήκης ΕΚ.

⁽³⁾ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 337/75 του Συμβουλίου (ΕΕ L 39 της 13.2.1975, σ. 1)· κανονισμός όπως τροποποιήθηκε τελευταία από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 354/95 (ΕΕ L 41 της 23.2.1995, σ. 1).

⁽⁴⁾ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1365/75 του Συμβουλίου (ΕΕ L 139 της 30.5.1975, σ. 1)· κανονισμός όπως τροποποιήθηκε τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1947/93 (ΕΕ L 181 της 23.7.1993, σ. 13).

⁽⁵⁾ Σύμβαση για την ίδρυση Ευρωπαϊκού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου (ΕΕ C 29 της 9.2.1976, σ. 1).

⁽⁶⁾ Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (ΕΕ L 173 της 7.7.1994, σ. 1)· βλέπε επίσης το άρθρο 30 του πρωτοκόλλου περί του καταστατικού της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και το άρθρο 239 της συνθήκης ΕΚ.

⁽⁷⁾ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1210/90 του Συμβουλίου (ΕΕ L 120 της 11.5.1990, σ. 1).

⁽⁸⁾ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1360/90 του Συμβουλίου (ΕΕ L 131 της 23.5.1990, σ. 1)· κανονισμός όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2063/94 (ΕΕ L 216 της 20.8.1994, σ. 9).

⁽⁹⁾ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 302/93 του Συμβουλίου (ΕΕ L 36 της 12.2.1993, σ. 1)· κανονισμός όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 3294/94 (ΕΕ L 341 της 30.12.1994, σ. 7).

⁽¹⁰⁾ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2309/93 του Συμβουλίου (ΕΕ L 214 της 24.8.1993, σ. 1)· κανονισμός όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 649/98 (ΕΕ L 88 της 24.3.1998, σ. 7).

⁽¹¹⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2062/94 του Συμβουλίου (ΕΕ L 216 της 20.8.1994, σ. 1)· κανονισμός όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1643/95 (ΕΕ C 156 της 7.7.1995, σ. 1).

⁽¹²⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 40/95 του Συμβουλίου (ΕΕ L 11 της 14.1.1994, σ. 1)· κανονισμός όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2863/95 (ΕΕ L 303 της 15.12.1995, σ. 1).

⁽¹³⁾ Άρθρο 4Α της συνθήκης ΕΚ πρωτόκολλο περί του Οργανισμού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Κεντρικής Ευρωπαϊκής Τράπεζας, που προσαρτάται στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

⁽¹⁴⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2100/94 του Συμβουλίου (ΕΕ L 227 της 1.9.1994, σ. 1)· κανονισμός όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2506/95 (ΕΕ L 258 της 28.10.1995, σ. 3).

⁽¹⁵⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2965/94 του Συμβουλίου (ΕΕ L 314 της 7.12.1994, σ. 1)· κανονισμός όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2610/95 (ΕΕ L 268 της 10.11.1995, σ. 1).

⁽¹⁶⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1035/97 του Συμβουλίου (ΕΕ L 151 της 10.6.1997, σ. 1).

αυτός συμβιβάζεται με το εθνικό του δίκαιο και μπορεί, επομένως, να επιλέξει να καθορίσει ότι τα αδικήματα της δωροδοκίας, στα οποία ενέχονται εθνικοί δημόσιοι υπάλληλοι άλλου κράτους, μέλους αφορούν μόνον τους υπαλλήλους η ιδιότητα των οποίων συμβιβάζεται με το δικό του ορισμό του εθνικού δημοσίου υπαλλήλου. Ενώ ένα κράτος μέλος δεν έχει συγκεκριμένη υποχρέωση να ενεργήσει με τον τρόπο αυτό, μπορεί να κάνει δήλωση προς τούτο, ότι αποφάσισε δηλαδή να χρησιμοποιήσει εν γένει την εναλλακτική αυτή δυνατότητα.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, εν γένει, η αναφορά στο δίκαιο του κράτους μέλους του υπαλλήλου σημαίνει ότι πρέπει να δίδεται η δέουσα προσοχή στις ιδιαίτερες εθνικές συνθήκες που αφορούν το καθεστώς των προσώπων που ασκούν δημόσια καθήκοντα.

Από το άρθρο 4 παράγραφοι 2 και 3, ωστόσο, εμφανίζεται ότι, ο ορισμός «εθνικός δημόσιος υπάλληλος» δεν περιλαμβάνει αυτομάτως τα μέλη του Κοινοβουλίου, του υπουργούς, τα μέλη των ανωτάτων δικαστηρίων ή τα μέλη των ελεγκτικών συνεδρίων των κρατών μελών. Ωστόσο, αυτό δεν εμποδίζει οιοδήποτε κράτος μέλος να επεκτείνει τον οικείο ορισμό του «εθνικού δημοσίου υπαλλήλου» σε μία ή περισσότερες από τις εν λόγω κατηγορίες προσώπων.

Άρθρο 2

Παθητική δωροδοκία

Στο άρθρο 2 περιγράφονται τα στοιχεία που στοιχειοθετούν το έγκλημα της παθητικής δωροδοκίας. Όπως πολλές άλλες διατάξεις της σύμβασης, η διατύπωση συμπίπτει ουσιαστικά, με τις αναγκαίες προσαρμογές, με τη διατύπωση των αντίστοιχών άρθρων του πρωτοκόλλου της σύμβασης περί προστασίας των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (εφεξής αποκαλούμενο «πρώτο πρωτόκολλο»).

- 2.1. Η παράγραφος 1 απαριθμεί μία σειρά στοιχείων που στοιχειοθετούν τη δωροδοκία υπαλλήλου, της οποίας απαραίτητη συνιστώσα είναι ο δόλος.
- 2.2. Τα αντικειμενικά στοιχεία της δωροδοκίας περιλαμβάνουν την απαίτηση, την αποδοχή και την παραλαβή ορισμένων πραγμάτων, «άμεσα ή διά μεσολαβητού».

Σ' αυτά περιλαμβάνονται:

- μονομερής πράξη εκ μέρους υπαλλήλου, ο οποίος ζητά κάποιο ωφέλημα για τον ίδιο, γνωστοποιώντας σε κάποιο άλλο πρόσωπο, ρητά ή σιωπηρά, ότι θα πρέπει να «πληρώσει» προκειμένου να γίνει ή να παραλειφθεί μια δημόσια πράξη· το αν θα πραγματοποιηθεί το αιτούμενο δεν έχει καμία σημασία, δεδομένου ότι η απαίτηση αποτελεί αυτή καθαυτή τον πυρήνα του εγκλήματος,

- αποδοχή ή παραλαβή από τον δράστη ορισμένων πραγμάτων κατόπιν συμφωνίας μεταξύ του ιδίου και το δωροδοκούντος· το έγκλημα έχει συντελεσθεί εφόσον έχουν συναινέσει και οι δύο πλευρές, έστω και αν στη συνέχεια ο υπάλληλος αποποιηθεί την εκτέλεση της συμφωνίας ή επιστρέψει το πράγμα που έλαβε.

Η σύμβαση δεν κάνει καμία διάκριση μεταξύ άμεσων και έμμεσων μέσων δωροδοκίας. Το γεγονός ότι δυνατόν να ενέχεται και μεσολαβητής, που επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής της παθητικής δωροδοκίας προκειμένου να συμπεριληφθεί η έμμεση πράξη του υπαλλήλου, συνεπάγεται κατ' ανάγκη ότι η εγκληματική συμπεριφορά του υπαλλήλου στοιχειοθετείται ανεξάρτητα από την καλή ή κακή πίστη του ενεχομένου μεσολαβητού.

- 2.3. Το έγκλημα καλύπτει επίσης τις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο υπάλληλος, παραδείγματος χάρι απαιτεί να του δοθεί δώρο ή κάποιο άλλο ωφέλημα, όχι προς όφελός του αλλά προς όφελος τρίτου προσώπου, το οποίο μπορεί να είναι σύζυγος ή σύντροφος, στενός του φίλος, πολιτικό κόμμα ή άλλη οργάνωση.

- 2.4. Στα στοιχεία που στοιχειοθετούν την υλική υπόσταση της δωροδοκίας περιλαμβάνονται οι προσφορές, οι υποσχέσεις ή πλεονεκτήματα παντός είδους προς όφελος του υπαλλήλου ή προς όφελος κάθε άλλου προσώπου.

Η έννοια «ωφέλημα οποιαδήποτε φύσης» είναι εσκεμμένα ευρεία, περιλαμβάνει δε όχι μόνον υλικά αντικείμενα (χρήματα, πολύτιμα αντικείμενα, αγαθά παντός είδους, προσφορά υπηρεσιών) αλλά και καθετί που θα μπορούσε να αντιπροσωπεύει κάποιο έμμεσο συμφέρον, όπως η ρύθμιση χρεών του δωροδοκουμένου ή έργα σε ακίνητη περιουσία η οποία του ανήκει. Αυτή η απαρίθμηση δεν είναι εξαντλητική. Η έννοια το ζητηθέντος, ληφθέντος ή υπεσχημένου ωφέληματος, καλύπτει κάθε είδους υλικό η άυλο ωφέλημα.

Για τους σκοπούς της σύμβασης, η χρονική στιγμή κατά την οποία τα πράγματα που συνιστούν το αντικείμενο της δωροδοκίας δίνονται ή εξασφαλίζονται, δεν έχει καμία σημασία. Καλύπτοντας ρητά την αποδοχή υποσχέσεων, η παράγραφος 1 περιλαμβάνει και τις πληρωμές υπό προθεσμία, εφόσον η προέλευσή τους βασίζεται σε εγκληματική συμφωνία μεταξύ δωροδοκούντος και δωροδοκουμένου.

- 2.5. Η διάταξη είναι διατυπωμένη έτσι ώστε η απαίτηση ή αποδοχή να προηγείται χρονικώς της πράξης ή της παράλειψης του υπαλλήλου, δεδομένου ότι στο κείμενο ορίζεται σαφώς ότι: «όταν ο υπάλληλος . . . ζητά, ή λαμβάνει ωφελήματα . . . ή δέχεται υπόσχεση . . . για να τελέσει ή να μην τελέσει πράξη . . .».

Κατά την έννοια αυτής της διάταξης όμως, αν ένα ωφέλημα ληφθεί μετά την τέλεση της πράξης, δίχως να έχει προηγηθεί απαίτηση ή αποδοχή, δεν γεννιέται υποχρέωση των κρατών μελών να θεσπίσουν ποινική ευθύνη. Το άρθρο αυτό δεν εφαρμόζεται για δώρα, τα οποία δεν συνδέονται προς καμία μεταγενέστερη πράξη τελούμενη από τον υπάλληλο κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του.

Σύμφωνα με το άρθρο 11 της σύμβασης, καμία διάταξη βεβαίως δεν κωλύει τα κράτη μέλη που το επιθυμούν να ποινικοποιήσουν τη δωροδοκία η οποία συνίσταται στη λήψη ωφελήματος το οποίο ζητήθηκε ή ωφελήματος το οποίο έγινε αποδεκτό μετά την τέλεση της πράξεως από τον υπάλληλο κατά παράβαση των επίσημων καθηκόντων του.

- 2.6. Η σύμβαση ισχύει για τη συμπεριφορά η οποία συνδέεται με τα καθήκοντα ενός υπαλλήλου. Η σύμβαση εφαρμόζεται στην τέλεση ή την αποχή από την τέλεση, οιασδήποτε πράξης, η οποία εμπίπτει στις εξουσίες του ασκούντος το καθήκον ή το λειτουργήμα δυνάμει οιοσδήποτε νόμου ή κανονισμού (επίσημο καθήκον), εφόσον οι πράξεις τελούνται κατά παράβαση των καθηκόντων του υπαλλήλου.

Οι νόμοι ορισμένων κρατών μελών καλύπτουν προσέτι περιπτώσεις, κατά τις οποίες ένας υπάλληλος, αντίθετα προς την υπηρέσιακή του υποχρέωση να είναι αδέκαστος, δέχεται κάποιο πελονέκτημα ως αντάλλαγμα διότι ενήργησε σύμφωνα με το λειτουργήμα του (παραδείγματος χάρη παρέχοντας προτιμιασική μεταχείριση δια της επιτάχυνσης ή της αναβολής της διεκπεραίωσης ενός θέματος). Οι περιπτώσεις αυτές καλύπτονται από το άρθρο αυτό.

- 2.7. Στην παράγραφο 2 ζητείται από τα κράτη μέλη να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα ποινικού δικαίου, ώστε να εξασφαλίσουν ότι η συμπεριφορά που περιγράφεται στην παράγραφο 1, συνιστά ποινικό αδίκημα.

Εναπόκειται, συνεπώς, στα κράτη μέλη να διαπιστώσουν κατά πόσον το υφιστάμενο ποινικό τους δίκαιο καλύπτει πράγματι όλες τις σχετικές κατηγορίες προσώπων και μορφές συμπεριφοράς και, στην αντίθετη περίπτωση, να θεσπίσουν μέτρα που θα ορίζουν ένα ή περισσότερα αντίστοιχα ποινικά αδικήματα. Μπορούν να το πράξουν ορίζοντας είτε ένα ποινικό αδίκημα γενικής φύσεως, είτε περισσότερα ειδικά ποινικά αδικήματα.

Άρθρο 3

Ενεργητική δωροδοκία

Στο άρθρο αυτό περιγράφονται τα στοιχεία που στοιχειοθετούν το έγκλημα της ενεργητικής δωροδοκίας ενός υπαλλήλου.

Η διάταξη είναι αντίστοιχη προς το αδίκημα που περιγράφεται στο άρθρο 2, από την οπτική γωνία του δωροδοκούντος· σκοπός του είναι ιδίως να εξασφαλίσει την ορθή λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και να προστατεύσει τους υπαλλήλους από το να γίνουν στόχος πιθανών ελιγμών, υπό την προϋπόθεση ότι στα περισσότερα κράτη μέλη η ενεργητική δωροδοκία διακρίνεται από την παθητική δωροδοκία και, για αυτοτελή εγκλήματα, μπορούν να ασκηθούν αυτοτελείς δίωξεις.

Στην παράγραφο 1, ορίζεται μία σειρά αξιόποινων μορφών συμπεριφοράς του δωροδοκούντος που συνιστούν ενεργητική δωροδοκία υπαλλήλου.

- 3.1. Η φράση «οποιοδήποτε, εκ προθέσεως, υπόσχεται ή παρέχει . . . ωφέλημα . . .» αναφέρεται στον δωροδοκούντα, ανεξαρτήτως ιδιότητας (επιχείρηση, δημόσια υπηρεσία κ.λπ.) υπό την οποία δρα· ο δωροδοκών μπορεί να είναι ιδιώτης που ενεργεί για τον εαυτό του ή για λογαριασμό εταιρείας, ή πρόσωπο που ασκεί δημόσιο λειτουργήμα.

Η πράξη που συνιστά δωροδοκία πρέπει να έχει γίνει εκ προθέσεως, δηλαδή να υπάρχει βούληση να τελέσει ο υπάλληλος πράξεις αντίθετες με τα καθήκοντα που απορρέουν από τη δημόσια υπηρεσία.

Το κατά πόσον υπάρχει έγκλημα όταν ο δωροδοκών ενεργεί εκ προθέσεως, αλλά σφάλει ως προς την εξουσία την οποία νομίζει ότι διαθέτει ο υπάλληλος, αποτελεί ζήτημα κρινόμενο σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο των κρατών μελών.

- 3.2. Η δωροδοκία μπορεί να στοιχειοθετείται εφόσον ο δράστης υπόσχεται ή παρέχει, απευθείας ή διά μεσολαβητού, υλικό ή άυλο ωφέλημα οποιαδήποτε φύσεως, ασχέτως του εάν η προσφορά υλοποιηθεί και το ωφέλημα προκύψει.

Η πράξη της δωροδοκίας μπορεί να είναι μονομερής ή διμερής· μπορεί να αναφέρεται σε υλικό ή άυλο πράγμα: η έννοια του ωφελήματος πρέπει να εκτιμάται όσο το δυνατόν ευρύτερα, έχοντας υπόψη τα ανωτέρω σημεία 2.4 και 2.5.

Στο άρθρο δεν γίνεται διάκριση στα μέσα —άμεσα ή έμμεσα— με τα οποία επιχειρείται η πράξη της δωροδοκίας. Περιλαμβάνονται πράξεις δωροδοκίας κάθε είδους που απευθύνονται στον υπάλληλο, είτε απευθείας είτε μέσω τρίτου μέρους.

- 3.3. Η ενεργητική δωροδοκία απευθύνεται σε πρόσωπο το οποίο πρέπει, εξ ορισμού, να είναι υπάλληλος, ανεξάρτητα από το αν το ωφέλημα προορίζεται για τον ίδιο τον υπάλληλο ή για κάποιο άλλο πρόσωπο.
- 3.4. Η ενεργητική δωροδοκία επιδιώκει τον ίδιο στόχο όπως και η παθητική δωροδοκία· βλέπε σημείο 2.6.
- 3.5. Το άρθρο 3 παράγραφος 2 διατυπώνεται με τους ίδιους όρους όπως και το άρθρο 2 παράγραφος 2· βλέπε σημείο 2.7.

Άρθρο 4

Εξομοίωση

Το άρθρο αυτό προορίζεται να ενισχύσει και να διευρύνει την εμπέλεια των μέτρων κατά της δωροδοκίας τα οποία εισάγει η σύμβαση, απαιτώντας την προσαρμογή του ποινικού δίκαιου κάθε κράτους μέλους έτσι ώστε να συμπεριληφθούν ορισμένα αδικήματα τα οποία διαπράττονται από άτομα τα οποία κατέχουν ιδιαίτερες θέσεις στα κοινοτικά όργανα. Όπως συμβαίνει και με το πρώτο πρωτόκολλο, η αρχή της εξομοίωσης εισάγεται δια της δέσμευσης των κρατών μελών να εφαρμόζουν για τα μέλη των κοινοτικών οργάνων την αυτή περιγραφή του αδικήματος της δωροδοκίας με αυτήν που εφαρμόζουν για τα άτομα που κατέχουν παρόμοιες θέσεις στα δικά τους θεσμικά όργανα.

- 4.1. Η παράγραφος 1 θεσπίζει την αρχή σύμφωνα με την οποία, η περιγραφή των εγκλημάτων η οποία ισχύει για υπουργούς της κυβέρνησης, μέλη του Κοινοβουλίου, μέλη ανώτατων δικαστηρίων και μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου, πρέπει να διευρυνθεί, έτσι ώστε να περιλάβει τους ομολόγους τους που ενεργούν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους στα πλαίσια των κοινοτικών οργάνων (μέλη της Επιτροπής, μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, μέλη του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και μέλη του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου).

Συνεπώς, προκειμένου για τις αξιόποινες πράξεις της δωροδοκίας, τα μέλη της Επιτροπής εξομοιώνονται με υπουργούς της κυβέρνησης, τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με μέλη των εθνικών Κοινοβουλίων, τα μέλη του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με μέλη των ανώτατων εθνικών

δικαστηρίων και τα μέλη του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου με τους εθνικούς ομολόγους τους. Με την εξομοίωση αυτή, οι εθνικές διατάξεις, στο βαθμό που καλύπτουν αυτά τα αδικήματα, όταν διαπράττονται από τα μέλη των εθνικών Κοινοβουλίων, τους υπουργούς της κυβέρνησης κ.λπ., πρέπει να επεκταθούν ώστε να συμπεριλάβουν τα προαναφερθέντα μέλη των οργάνων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Σαφώς, ο κανόνας δεν απαιτεί να ισχύουν κατ' ανάγκην ειδικά αδικήματα για τα άτομα αυτά σε ένα κράτος μέλος. Εφόσον ένα κράτος μέλος εφαρμόζει ήδη, για τη δωροδοκία υπουργών, μελών του Κοινοβουλίου ή μελών του δικαστικού σώματος, τις διατάξεις που εφαρμόζει για τη δωροδοκία υπαλλήλων, τότε απαιτείται απλώς να προστεθεί η ποινικοποίηση της δωροδοκίας μελών των κοινοτικών οργάνων με τη χρήση αυτών των γενικών διατάξεων.

- 4.2. Σε όσα κράτη μέλη δεν υπάρχει Ελεγκτικό Συνέδριο, τα αντίστοιχα όργανα είναι:

- το National Audit Office στο Ηνωμένο Βασίλειο,
- το Office of the Comptroller και Auditor-General στην Ιρλανδία,
- το Rigsrevisionen στη Δανία,
- το Riksrevisionsverket στη Σουηδία,
- το Valtiontalouden tarkastusvirasto/Statens revisionsverk στη Φινλανδία.

- 4.3. Η παράγραφος 2 παρέχει τη δυνατότητα παρέκκλισης από την αρχή της εξομοίωσης της παραγράφου 1 για εκείνα τα κράτη μέλη, όπου η ποινική ευθύνη των υπουργών της κυβέρνησης διέπεται από ειδική νομοθεσία που ισχύει σε ειδικές εθνικές καταστάσεις. Η χρησιμοποίηση όμως της παρέκκλισης δεν αποκλείει την ανάγκη εισαγωγής μορφής ποινικής ευθύνης για τα αδικήματα που διαπράττονται εις βάρος ή εκ μέρους μελών της Επιτροπής βάσει των κοινών διατάξεων του εθνικού ποινικού δικαίου.

Η εν λόγω δυνατότητα μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη για κράτη μέλη, όπως η Δανία, όπου οι κανόνες του ποινικού δικαίου που διέπουν την ευθύνη των υπουργών της κυβέρνησης εφαρμόζονται σε ειδικές καταστάσεις (όπως, για παράδειγμα, ο υπουργός μπορεί να φέρει ποινική ευθύνη για πράξεις που έχουν διαπράξει υφιστάμενοί του), στις οποίες άλλα

πρόσωπα με ηγετικές θέσεις δεν θα υπείχαν κανονικά ποινική ευθύνη.

- 4.4. Δυνάμει της παραγράφου 3, οι προηγούμενες παράγραφοι περί εξομοιώσεως όσον αφορά το αξιόποιο ισχύουν «υπό την επιφύλαξη των διατάξεων της ποινικής δικονομίας και του προσδιορισμού του αρμόδιου δικαστηρίου οι οποίες εφαρμόζονται σε κάθε κράτος μέλος».

Για τους σκοπούς των διαφόρων παραγράφων του άρθρου 4 συνολικά, η σύμβαση δεν μπορεί να θίγει ή να αναιρεί τους εθνικούς κανόνες της ποινικής δικονομίας ή τους κανόνες που παρέχουν δικαιοδοσία σε δικαστήρια για την εκδίκαση υποθέσεων που έχουν σχέση με τα εν λόγω εγκλήματα. Δεν παύει όμως, το εν λόγω άρθρο, να έχει πλήρη ισχύ στα εθνικά νομικά συστήματα.

Προκειμένου ειδικά περί των προσώπων που εμπίπτουν στην παράγραφο 1, έναντι των οποίων η αρχή της εξομοίωσης προβλέπει καθολικά και δίχως εξαιρέσεις ίση μεταχείριση δυνάμει του ποινικού δικαίου, θα πρέπει να σημειωθούν τα εξής: όταν ειδικός νόμος κράτους μέλους καθιστά έκτακτο δικαστήριο ή τακτικό δικαστήριο με ειδική σύνθεση, αρμόδιο να δικάζει υπουργούς της κυβέρνησης, μέλη του Κοινοβουλίου, μέλη των ανωτάτων δικαστηρίων ή μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου τα οποία κατηγορούνται για ένα αδίκημα, το δικαστήριο αυτό δυνατόν να είναι αρμόδιο να δικάζει παρόμοιες υποθέσεις οι οποίες αφορούν μέλη της Επιτροπής, μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, μέλη του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και μέλη του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την επιφύλαξη των εθνικών διατάξεων περί δικαιοδοσίας.

- 4.5. Η παράγραφος 4 προβλέπει ότι η σύμβαση δεν θίγει τις διατάξεις που διέπουν την άρση των ασυλιών για το προσωπικό των κοινοτικών οργάνων.

Η άρση της ασυλίας συνεχίζει επομένως να αποτελεί προϋπόθεση για την άσκηση της δικαιοδοσίας. Στη συνάρτηση αυτή, η σύμβαση αναγνωρίζει την υποχρέωση κάθε αφορώμενου οργάνου να θέσει σε εφαρμογή τις διατάξεις που διέπουν τα προνόμια και τις ασυλίες, σύμφωνα με τις ισχύουσες διαδικασίες και τα τακτικά ένδικα μέσα, δυνάμει του κοινοτικού δικαίου⁽¹⁾.

Άρθρο 5

Ποινές

- 5.1. Στο άρθρο 5 παράγραφο 1, απαιτείται από τα κράτη μέλη να εξασφαλίζουν ότι, τα εγκλήματα της ενεργη-

τικής και παθητικής δωροδοκίας που ορίζονται στα άρθρα 2 και 3 επισύρουν πάντοτε ποινικές κυρώσεις, δηλαδή κυρώσεις επιβαλλόμενες δικαστικώς.

Το αυτό ισχύει για τη συνέργεια και την ηθική αυτουργία στα εγκλήματα αυτά, ερμηνευόμενες σύμφωνα με τους ορισμούς που προβλέπονται στο ποινικό δίκαιο κάθε κράτους μέλους.

Δεδομένου ότι, για τα αδικήματα της ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας, απαιτείται συμπεριφορά που συνίσταται στην παροχή υποσχέσεων, ανεξάρτητα από το κατά πόσον οι υποσχέσεις αυτές πράγματι τηρούνται ή εκπληρώνονται, δεν θεωρήθηκε απαραίτητο να επιβληθεί υποχρέωση για την ποινικοποίηση της απόπειρας διαπράξεως ενεργητικής ή παθητικής δωροδοκίας. Ωστόσο, είναι σαφές ότι τα κράτη μέλη δύνανται, εφόσον το επιθυμούν, να καταστήσουν την απόπειρα διαπράξεως των εν λόγω αδικημάτων κολάσιμη.

Οι ποινές πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές, σύμφωνα με τη γνωστή απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το οποίο στην υπόθεση 68/88⁽²⁾ απεφάνθη τα εξής: (τα κράτη μέλη) «υποχρεούνται ιδίως να μερμινούν ώστε για τις παραβιάσεις του κοινοτικού δικαίου να επιβάλλονται κυρώσεις υπό προϋποθέσεις, ουσιαστικές και διαδικαστικές, ανάλογες με τις ισχύουσες για τις παραβιάσεις του εθνικού δικαίου παρόμοιας φύσης και σημασίας και, εν πάση περιπτώσει, προσδίδουσες στην κύρωση αποτελεσματικό, ανάλογο και αποτρεπτικό χαρακτήρα».

Προκειμένου να συμμορφωθούν με την εν λόγω απόφαση, τα κράτη μέλη έχουν κάποια διακριτική ευχέρεια ως προς τη φύση και την αυστηρότητα των προβλεπτέων ποινών, οι οποίες δεν είναι απαραίτητο να συνεπάγονται αναγκαστικά και σε κάθε περίπτωση στέρηση της ελευθερίας· είναι επίσης δυνατόν να επιβάλλονται χρηματικές ποινές, ως εναλλακτικές των ποινών φυλακίσεως ή σωρευτικώς προς αυτές.

- 5.2. Η σύμβαση, ωστόσο, απαιτεί, σε σοβαρές περιπτώσεις, από τα κράτη μέλη να προβλέπουν στερητικές της ελευθερίας ποινές, για τις οποίες χωρεί ενδεχομένως έκδοση. Εν πάση περιπτώσει, εναπόκειται στα κράτη μέλη να αποφασίζουν, με ποια κριτήρια ή αντικειμενικά στοιχεία πρέπει να προσδιορίζεται η σοβαρότητα ενός εγκλήματος, σύμφωνα με την αντίστοιχη νομική τους παράδοση.

- 5.3. Η παράγραφος 2 ρυθμίζει τη σχέση ανάμεσα στο ποινικό δίκαιο και τους πειθαρχικούς κανόνες, όταν ενόψει των περιστάσεων, μία και αυτή πράξη δωροδοκίας υπόκειται και στα δύο. Προτεραιότητα δίνε-

⁽¹⁾ Βλέπε ιδίως το άρθρο 18 του πρωτοκόλλου περί των προνομίων και ασυλιών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

⁽²⁾ Απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 1989, Συλλογή σ. 2965.

ται στην αρχή της ανεξαρτησίας των εθνικών ή ευρωπαϊκών πειθαρχικών συστημάτων, δεδομένου ότι η διεξαγωγή της ποινικής διαδικασίας «δεν θίγει την από μέρους των αρμόδιων αρχών άσκηση πειθαρχικών εξουσιών κατά εθνικών δημόσιων ή κοινοτικών υπαλλήλων».

Προκειμένου να ληφθούν υπόψη ορισμένες εθνικές νομικές παραδόσεις, η παράγραφος επιτρέπει περαιτέρω στις εθνικές αρχές να εφαρμόζουν τις αρχές της δικής τους νομοθεσίας, οσάκις, κατά τον προσδιορισμό της επιβλητέας ποινής, μπορούν να ληφθούν υπόψη οι πειθαρχικές κυρώσεις που έχουν ήδη επιβληθεί στο ίδιο πρόσωπο για το ίδιο αδίκημα. Πρόκειται για ειδική διάταξη, η οποία δεν θα είναι υποχρεωτική στα κράτη μέλη όπου δεν αναγνωρίζονται ή δεν εφαρμόζονται πειθαρχικές κυρώσεις.

Άρθρο 6

Ποινική ευθύνη διευθυντών επιχείρησης

- 6.1. Το άρθρο αυτό έχει σχεδόν εξ ολοκλήρου ληφθεί από το άρθρο 3 της σύμβασης περί προστασίας των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Όπως και η διάταξη αυτή, σκοπό έχει να εξασφαλίσει ότι, οι διευθυντές επιχείρησης ή άλλα πρόσωπα ασκούντα *de jure* ή *de facto* εξουσία σε μία επιχείρηση, δεν απαλλάσσονται αυτόματα από κάθε ποινική ευθύνη στις περιπτώσεις κατά τις οποίες πρόσωπο που τελεί υπό τις εντολές τους διαπράξει, για λογαριασμό της επιχείρησης, ενεργητική δωροδοκία.

Η σύμβαση παρέχει στα κράτη μέλη σημαντική ευχέρεια ελιγμών για να θεσπίσουν τις βάσεις για την ποινική ευθύνη των διευθυντών επιχειρήσεων ή των προσώπων που έχουν την εξουσία λήψης αποφάσεων.

Όπως και για την ποινική ευθύνη των διευθυντών επιχειρήσεων ή των προσώπων που έχουν την εξουσία λήψης αποφάσεων βάσει της προσωπικής τους δράσης (όπως δράστες, συνεργοί, ηθικοί αυτουργοί ή συμμετοχοί στο δόλο), το άρθρο 6 επιτρέπει στα κράτη μέλη να εξετάζουν κατά πόσον οι διευθυντές επιχείρησης και τα πρόσωπα που έχουν την εξουσία λήψης αποφάσεων υπέχουν ποινική ευθύνη για άλλους λόγους.

Κατά την έννοια του άρθρου 6, κράτος μέλος μπορεί να αποδώσει ποινική ευθύνη σε διευθυντές επιχείρησης ή σε πρόσωπα που έχουν την εξουσία λήψης αποφάσεων, εάν παραλείψουν να εκτελέσουν καθήκον επίβλεψης ή ελέγχου (*culpa in vigilando*). Στη συνάρτηση αυτή, η ποινική ευθύνη διευθυντών επιχείρησης μπορεί να βασισθεί στο αδίκημα, διάφορο

της δωροδοκίας, της παραλείψεως εκτέλεσεως υποχρέωσης για την άσκηση επίβλεψης ή ελέγχου σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.

Είναι επίσης δυνατόν να αποδοθεί ποινική ευθύνη σε διευθυντές επιχείρησης ή σε πρόσωπα που έχουν την εξουσία λήψης αποφάσεων για αμέλεια ή ανικανότητα.

Τελικά, τίποτα στο άρθρο 6 δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη από το να προβλέψουν αντικειμενική ποινική ευθύνη για τους διευθυντές επιχείρησης και τα πρόσωπα που έχουν την εξουσία λήψης αποφάσεων δυνάμει άλλων ενεργειών, χωρίς να απαιτείται να αποδειχθεί δόλος, αμέλεια ή παράλειψη κατά την άσκηση επίβλεψη εκ μέρους τους.

Η σύμβαση, ωστόσο, δεν αντιμετωπίζει απευθείας το πρόβλημα της ευθύνης νομικών προσώπων. Θα πρέπει πάντως να ληφθεί υπόψη ότι, το άρθρο 3 του δεύτερου πρωτοκόλλου της συμβάσεως περί προστασίας των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, απαιτεί από τα κράτη μέλη να προβλέπουν διάφορες μορφές ευθύνης νομικών προσώπων, συμπεριλαμβανομένης της ευθύνης για ενεργητική δωροδοκία όπου εμπλέκονται οικονομικά συμφέροντα της Κοινότητας. Παρόμοια διάταξη έχει ενσωματωθεί στην πρόσφατη σύμβαση του ΟΟΣΑ. Επομένως, είναι δυνατόν να λεχθεί μετά βεβαιότητος ότι απαιτείται από τα κράτη μέλη να εξετάζουν, σε κάθε περίπτωση, το ζήτημα, υπό το πρίσμα των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις εν λόγω νομικές πράξεις.

Άρθρο 7

Δικαιοδοσία

- 7.1. Το άρθρο αυτό καθορίζει μία σειρά κριτηρίων για την απονομή δικαιοδοσίας στις εθνικές δικαστικές και δικαστικές αρχές για τη δίωξη και την εκδίκαση υποθέσεων για ποινικά αδικήματα που καλύπτονται από τη σύμβαση — παραδείγματος χάρη την ενεργητική και παθητική δωροδοκία και τα αδικήματα που εισάγονται δυνάμει της αρχής της εξομοίωσης στην οποία αναφέρεται το άρθρο 4. Κατ' αναλογία προς τη λύση που έχει ήδη υιοθετηθεί στο πλαίσιο των πράξεων σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας, προτείνονται τέσσερα κριτήρια δικαιοδοσίας, εκ των οποίων όμως μόνο το ένα (αρχή της εδαφικότητας), είναι υποχρεωτικό για όλα τα κράτη μέλη, ενώ για κάθε ένα από τα άλλα τρία κριτήρια μπορεί να γίνει παρέκκλιση μέσω της δυνατότητας για την υποβολή δήλωσης που προβλέπει η παράγραφος 2.
- 7.2. Σύμφωνα με την παράγραφο 1, απαιτείται κατ' αρχήν από κάθε κράτος μέλος να θεμελιώνει τη δικαιοδοσία του τουλάχιστον στις ακόλουθες τέσσερις περιπτώσεις:

- α) όταν το ποινικό αδίκημα έχει διαπραχθεί εξ ολοκλήρου ή εν μέρει στο έδαφός του, δηλαδή η πράξη της δωροδοκίας τελείται εκεί, το πλεονέκτημα δίδεται εκεί ή η συμφωνία της δωροδοκίας γίνεται εκεί, ανεξάρτητα από την ιδιότητα ή την υπηκοότητα του δωροδοκούντος ή του ενεχόμενου δημοσίου υπαλλήλου (αρχή του τόπου τελέσεως)·
- β) όταν ο δράστης του αδικήματος είναι υπήκοός του ή ένας από τους υπαλλήλους του (αρχή της δικαιοδοσίας του δράστη): το κριτήριο της ιδιότητας του δράστη σημαίνει ότι η δικαιοδοσία μπορεί να θεμελιωθεί ανεξάρτητα από τον *lex loci delicti*. Εναπόκειται λοιπόν στα κράτη μέλη να ασκήσουν δίωξη για ποινικά αδικήματα που έχουν διαπραχθεί στην αλλοδαπή, συμπεριλαμβανομένων και χωρών μη μελών. Το γεγονός αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για τα κράτη μέλη που δεν εκδίδουν τους υπηκόους τους·
- γ) όταν το αδίκημα διαπραχθεί κατά υπηκόου του κράτους μέλους, ο οποίος είναι υπάλληλος, ή μέλος κοινοτικού οργάνου (αρχή της δικαιοδοσίας του παθόντος). Αυτή η αρχή έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις περιπτώσεις ενεργητικής δωροδοκίας στην αλλοδαπή από πρόσωπα που δεν είναι υπήκοοι του σχετικού κράτους μέλους·
- δ) όταν ο δράστης είναι κοινοτικός υπάλληλος που εργάζεται σε κοινοτικό όργανο που έχει την έδρα του στο σχετικό κράτος μέλος. Το κριτήριο της έδρας μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμο για εξαιρετικές περιπτώσεις που δεν καλύπτονται από άλλους κανόνες αρμοδιότητας, παραδείγματος χάρι όταν ένα αδίκημα έχει διαπραχθεί εκτός της Κοινότητας από υπάλληλο της Κοινότητας που δεν είναι υπήκοος κράτους μέλους⁽¹⁾.

7.3. Όπως αναφέρθηκε ήδη, η παράγραφος 2 επιτρέπει σε όποιο κράτος μέλος το επιθυμεί να μην δεχθεί ή να δεχθεί υπό όρους κάποιον από τους κανόνες των στοιχείων β), γ) και δ), υποβάλλοντας σχετική δήλωση κατά την κοινοποίηση που προβλέπεται στο άρθρο 13 παράγραφος 2 της συμβάσεως.

Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, σύμφωνα με το άρθρο 15 της σύμβασης, η διάταξη αυτή είναι η μία από τις δύο για τις οποίες, όπως θα δούμε παρακάτω, μπορεί να διατυπωθεί επιφύλαξη.

Άρθρο 8

Έκδοση και δίωξη

Το άρθρο 8, όπως και τα άρθρα 9, 10 και 11, βασίζεται σε μεγάλη έκταση στη σύμβαση περί προστασίας των οικονο-

μικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, και ιδίως στο άρθρο 5, το οποίο τροποποιεί μόνον στο βαθμό που απαιτείται και οι δύο διατάξεις εφαρμόζονται στην πραγματικότητα ρητώς και για το πρώτο πρωτόκολλο, σύμφωνα με τη ρήτρα παραπομπής που προβλέπεται στο άρθρο 7 της τελευταίας αυτής πράξης. Όπως και στο άρθρο 5 της σύμβασης, που αναφέρεται ανωτέρω, οι κανόνες που περιέχονται στο άρθρο αυτό προορίζονται να συμπληρώσουν, όσον αφορά τα αδικήματα δωροδοκίας στα οποία εμπλέκονται κοινοτικοί υπάλληλοι και υπάλληλοι των κρατών μελών, τις διατάξεις περί εκδόσεως των ιδίων υπηκόων οι οποίες ήδη ισχύουν μεταξύ των κρατών μελών και οι οποίες απορρέουν από διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες εκδόσεως.

Κατ' αρχάς, θα πρέπει να σημειωθεί ότι ορισμένα κράτη μέλη δεν εκδίδουν τους δικούς τους υπηκόους. Το άρθρο 8 ορίζει κανόνες που εμποδίζουν το ατιμώρητο προσώπων τα οποία φέρονται ότι έχουν διαπράξει πράξεις δωροδοκίας για το λόγο ότι ή έκδοση απορρίφθηκε για λόγους αρχής.

Για τους σκοπούς του άρθρου 8, ο όρος «υπήκοος» ερμηνεύεται υπό το πρίσμα των δηλώσεων οι οποίες γίνονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο β) από τα συμβαλλόμενα μέρη της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Εκδόσεως της 13ης Δεκεμβρίου 1957.

Το άρθρο 8 απαιτεί κατ' αρχήν από ένα κράτος μέλος, το οποίο δεν εκδίδει τους υπηκόους του, να λάβει τα αναγκαία μέτρα για να υπάγει στη δικαιοδοσία του τα αδικήματα τα οποία θεσπίζονται και τιμωρούνται κατά την έννοια των άρθρων 2, 3 και 4 της σύμβασης, όταν αυτά διαπράττονται από τους υπηκόους του σε άλλο κράτος μέλος.

Επιπλέον, εάν η πράξη δωροδοκίας διαπραχθεί στο έδαφος ενός κράτους μέλους από υπήκοο άλλου κράτους μέλους, ο οποίος δεν μπορεί να εκδοθεί για τον λόγο μόνον ότι αυτό το τελευταίο κράτος μέλος δεν εκδίδει τους δικούς του υπηκόους, το άρθρο 8 ορίζεται ότι το κράτος μέλος, προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, πρέπει να παραπέμψει την υπόθεση στις νόμιμες αρχές του για την άσκηση δίωξης. Ούτως, το άρθρο 8 παράγραφος 2 θεσμοθετεί σαφώς την αρχή *aut dedere aut judicare*. Πάντως, η διάταξη αυτή δεν έχει στόχο να θίξει τους εθνικούς κανόνες ποινικής δικονομίας.

Για να εφαρμοστεί η αρχή αυτή, το αιτούν κράτος μέλος διαβιβάζει τις δικογραφίες, τις πληροφορίες και τα πειστήρια του αδικήματος στο κράτος μέλος το οποίο πρόκειται να διώξει τον υπήκοό του. Το αιτούν κράτος μέλος ενημερώνεται για την ασκηθείσα δίωξη και για τα αποτελέσματά της.

Το άρθρο 8 δεν θέτει όρους στη διαδικασία την οποία κινεί το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση. Δεν απαιτείται αίτηση του αιτούντος κράτους μέλους για να ασκήσει δίωξη το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση.

(¹) Βλέπε ιδίως το άρθρο 18 του Πρωτοκόλλου περί των προνομίων και ασυλιών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Θα πρέπει επίσης να τονισθεί ότι, όπως και κατά το χρόνο σύναψης του πρώτου πρωτοκόλλου, δεν θεωρήθηκε αναγκαία στην περίπτωση αυτή η ενσωμάτωση της διάταξης του άρθρου 5 παράγραφος 3 της σύμβασης περί προστασίας των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία απαγορεύει την άρνηση εκδόσεως για τον λόγο μόνον ότι πρόκειται για αδίκημα τελωνειακό ή φορολογικό. Άλλως απ' ό,τι ισχύει για τα αδικήματα κατά της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας, η εξαίρεση αυτή δεν είναι πρόσφορη στην περίπτωση των αδικημάτων δωροδοκίας.

Άρθρο 9

Συνεργασία

Όπως έχει ήδη παρατηρηθεί, η σύμβαση αφορά τη διατύπωση κατηγορίας τόσο στις περιπτώσεις εσωτερικής δωροδοκίας όσο και στις περιπτώσεις εκείνες στις οποίες εμπλέκονται κοινοτικοί υπάλληλοι ή υπάλληλοι άλλων κρατών μελών. Η δεύτερη αυτή ομάδα περιπτώσεων αποτελεί, άνευ ετέρου, το πιο καινοτόμο τμήμα της σύμβασης και θίγει αναγκαστικά διεθνικές πτυχές. Παρ' ό,τι οι διασυνοριακές έρευνες στον τομέα αυτόν έχουν ιδιαίτερα πολύπλοκο χαρακτήρα, η συνεργασία είναι θεμελιώδους σημασίας.

Οι μορφές συνεργασίας της παραγράφου 1 αναφέρονται ως παραδείγματα. Η έκφραση «παραδείγματος χάρι» παρεμβλήθηκε στη διάταξη αυτή προκειμένου να ληφθεί υπόψη η κατάσταση στα κράτη μέλη τα οποία δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη σε όλες τις σχετικές ευρωπαϊκές συμβάσεις συνεργασίας σε ποινικά θέματα. Οι μορφές συνεργασίας που απαριθμούνται ως παραδείγματα είναι οι εξής: αμοιβαία δικαστική συνδρομή σε ποινικά θέματα, έκδοση, διαβίβαση των δικογραφιών και εκτέλεση αποφάσεων εκδιδομένων σε άλλο κράτος μέλος· είναι δυνατή η επιλογή των πλέον πρόσφορων μέσων συνεργασίας σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση. Οι επί του παρόντος ισχύουσες σχετικές συμβάσεις μεταξύ των κρατών μελών δεν θίγονται από την παρούσα σύμβαση.

Η παράγραφος 2 αφορά περιπτώσεις κατά τις οποίες πλείονα κράτη μέλη έχουν δικαιοδοσία δίωξης για αδίκημα που βασίζεται στις ίδιες πράξεις.

Στις περιπτώσεις αυτές, η παράγραφος αυτή ορίζει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να συνεργάζονται, αποφασίζοντας ποιο από αυτά έχει δικαιοδοσία δίωξης. Η διάταξη αυτή θα πρέπει να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα, εστιάζοντας τις δίωξεις σε ένα μόνο κράτος μέλος, ει δυνατόν.

Τα κράτη μέλη θα μπορούν να διευθετούν παρόμοιες συγκρούσεις δικαιοδοσίας, αναφερόμενα, παραδείγματος χάριν, στα εξής: έκταση της δωροδοκίας που διαπράττεται αντιστοίχως στα εδάφη τους, τόπος πληρωμής των παρασχεθέντων ωφελημάτων, τόπος σύλληψης των υπόπτων, ιθαγένεια, προηγούμενες δίωξεις κ.λπ.

Άρθρο 10

Ne bis in idem

Η παράγραφος 1 καθιερώνει τον κανόνα «ne bis in idem».

Ο κανόνας αυτός έχει ιδιαίτερη σημασία στις περιπτώσεις διεθνούς δωροδοκίας, οι οποίες μπορούν να διωχθούν σε δικαστήρια πλειόνων κρατών μελών, όταν δεν κατέστη δυνατόν να εστιασθεί η δίωξη σε ένα μόνο κράτος μέλος με την εφαρμογή της αρχής που ορίζεται στο άρθρο 9 παράγραφος 2.

Το άρθρο αυτό βασίζεται σε μεγάλη έκταση στη σύμβαση περί εφαρμογής του κανόνα «ne bis in idem», που υπογράφηκε στις Βρυξέλλες, στις 25 Μαΐου 1987, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας. Ανάλογες διατάξεις περιέχονται στο άρθρο 54 και επόμενα της σύμβασης του 1990 περί εφαρμογής της συμφωνίας του Σένγκεν.

Η παράγραφος 2 περιορίζει σε μικρό μόνο αριθμό ειδικών περιπτώσεων τη δυνατότητα των κρατών μελών να προβαίνουν σε δήλωση. Οι περιπτώσεις αυτές συμπίπτουν με τις τρεις περιπτώσεις που προβλέπει το άρθρο 2 της σύμβασης περί εφαρμογής του κανόνα «ne bis in idem». Σύμφωνα με την παράγραφο 4, ωστόσο, οι εξαιρέσεις που αποτελούν το αντικείμενο των δηλώσεων αυτών δεν θα εφαρμόζονται, αν το κράτος μέλος που τις έκανε, ανέλαβε παρ' όλα ταύτα δράση κατά του εν λόγω προσώπου, ζητώντας από το άλλο κράτος μέλος να ασκήσει δίωξη ή να διατάξει την έκδοσή του.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στη δυνατότητα εξαίρεσης που προβλέπει η παράγραφος 2 στοιχείο γ), όσον αφορά τις πράξεις που αποτελούν αντικείμενο απόφασης η οποία εξεδόθη στην αλλοδαπή και οι οποίες διεπράχθησαν από υπάλληλο αντίθετα προς τα υπηρεσιακά του καθήκοντα. Αν και έχουν ληφθεί από τη σύμβαση περί εφαρμογής του κανόνα «ne bis in idem», φαίνεται στην πράξη να αφορούν ιδιαίτερα αυτή τη σύμβαση, η οποία ασχολείται αποκλειστικά με αδικήματα δωροδοκίας, δεδομένου ότι, σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες το αντικείμενο της εκδοθείσας στην αλλοδαπή απόφασης ήταν πράξεις παθητικής δωροδοκίας εκ μέρους αλλοδαπού υπαλλήλου, οι πράξεις αυτές θα πρέπει βεβαίως να έχουν διαπραχθεί από τον υπάλληλο αυτό αντίθετα προς τα επίσημα καθήκοντά του. Η παράγραφος 2 στοιχείο γ) μπορεί, επομένως, να έχει ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο της σύμβασης αυτής, όσον αφορά τις δηλώσεις τις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν να καταθέσουν κατά την επικύρωσή.

Η παράγραφος 3 προβλέπει ότι, πάσα χρονική περίοδος στέρησης της ελευθερίας σε άλλο κράτος μέλος, λαμβάνεται υπόψη σε όλες τις περιπτώσεις από το κράτος το οποίο έχει ασκήσει περαιτέρω δίωξη.

Τέλος, η παράγραφος 5 ορίζει ότι οι αρχές που εφαρμόζονται μεταξύ κρατών μελών και οι δηλώσεις που περιέχονται σε διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες, δεν θίγονται από το άρθρο αυτό.

*Άρθρο 11***Εσωτερικές διατάξεις**

Το άρθρο 11 επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν εσωτερικές νομικές διατάξεις πέραν εκείνων της σύμβασης. Η σύμβαση αυτή επίσης, όπως και οι συμβάσεις που έχουν θεσπιστεί για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων, αποτελεί ένα σύνολο στοιχειωδών κανόνων.

*Άρθρο 12***Δικαστήριο**

Το άρθρο αυτό προσδιορίζει τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την επίλυση των διαφορών μεταξύ κρατών μελών και, σε ορισμένες περιπτώσεις, μεταξύ κρατών μελών και της Επιτροπής ως προς την ερμηνεία ή την εφαρμογή της σύμβασης. Προβλέπει επίσης ότι το Δικαστήριο έχει δικαιοδοσία να ερμηνεύει ορισμένα από τα άρθρα της σύμβασης με προδικαστικές αποφάσεις κατ' αίτηση εθνικού δικαστηρίου. Το άρθρο αναφέρεται εν μέρει σε παρόμοιες διατάξεις οι οποίες έχουν εισαχθεί ήδη με άλλες πράξεις, που έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα στα πλαίσια του τίτλου VI της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει, ωστόσο, να τονισθεί ότι αυτή είναι η πρώτη φορά που το ζήτημα της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου να εκδίδει προδικαστικές αποφάσεις αντιμετωπίστηκε και επίλυθηκε απευθείας με σύμβαση, αντί να παραπεμφθεί σε ένα χωριστό πρωτόκολλο, όπως ήταν η περίπτωση της σύμβασης για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (σύμβαση Eurropol) ⁽¹⁾, της σύμβασης περί προστασίας των οικονομικών συμφερόντων και της σύμβασης σχετικά με τη χρήση της πληροφορικής στον τελωνειακό τομέα ⁽²⁾.

Η παράγραφος 1 καθορίζει τους όρους υπό τους οποίους το Δικαστήριο έχει δικαιοδοσία να αποφασίζει επί διαφορών μεταξύ κρατών μελών για την ερμηνεία ή την εφαρμογή της σύμβασης.

Η παράγραφος αυτή ορίζει ότι, κάθε διαφορά θα εξετάζεται σε πρώτο στάδιο, στα πλαίσια του Συμβουλίου, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στον τίτλο VI της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να εξευρεθεί λύση. Εάν, εντός εξαμήνου προθεσμίας, δεν έχει μπορέσει να εξευρεθεί λύση, κάθε κράτος μέλος ή τα κράτη μέλη, μέρη της διαφοράς, μπορεί να παραπέμψει(ουν) τη διαφορά στο Δικαστήριο, προς λήψη απόφασης.

Όπως και στη σύμβαση περί προστασίας των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η διάταξη περί των διαφορών μεταξύ ενός ή περισσότερων κρατών μελών και της Επιτροπής αναφέρεται μονον σε όσες διατάξεις της σύμβασης είναι δυνατόν να δώσουν λαβή σε τέτοιου είδους διαφορά. Οι διατάξεις αυτές είναι το άρθρο 1 (Ορισμοί), με τη ρητή εξαίρεση του στοιχείου γ), το οποίο ορίζει τον «εθνικό υπάλληλο» με αναφορά μόνο στο

εθνικό δίκαιο κάθε κράτους μέλους, και τα άρθρα για τη διατύπωση κατηγορίας παθητικής και ενεργητικής δωροδοκίας και την εξομοίωση της δωροδοκίας των μελών των κοινοτικών οργάνων, στο βαθμό που εμπλέκονται ζητήματα κοινοτικού δικαίου, τα οικονομικά συμφέροντα της Κοινότητας ή μέλη ή υπάλληλοι της Κοινότητας.

Όσον αφορά τη διαδικασία, η παράγραφος 2 προβλέπει ότι, σε περίπτωση διαφοράς μεταξύ κρατών μελών και της Επιτροπής, πρέπει καταρχάς να επιχειρείται η επίλυση δια της διαπραγματευτικής οδού. Εάν η διαπραγματέυση αποτύχει, η διαφορά μπορεί να υποβληθεί στο Δικαστήριο.

Η δικαιοδοσία του Δικαστηρίου να αποφασίζει με προδικαστική απόφαση επί ζητήματος ερμηνείας της σύμβασης, που προβλέπει η παράγραφος 3, δεν επεκτείνεται σε όλες τις διατάξεις της σύμβασης, αλλά περιορίζεται στα άρθρα τα οποία αφορούν θέματα που ενδιαφέρουν το κοινοτικό δίκαιο και αποκλείει τα άρθρα εκείνα που αφορούν τις κυρώσεις, την ευθύνη των διευθυντών επιχειρήσεων, τους κανόνες δικαιοδοσίας, τις διατάξεις δικαστικής συνεργασίας, και τις διατάξεις περί εφαρμογής της αρχής «ne bis in idem». Είναι δυνατόν να λεχθεί ότι η προσέγγιση αυτή αποτελεί περαιτέρω καινοτομία σε σύγκριση με τη λύση που είχε υιοθετηθεί προηγουμένως στην περίπτωση των προαναφερθέντων πρωτοκόλλων των συμβάσεων, όπου προβλέπεται η δυνατότητα επέκτασης της ερμηνείας σε όλες τις διατάξεις των εν λόγω συμβάσεων και πρωτοκόλλων, χωρίς εξαίρεση.

Οι παράγραφοι 4, 5 και 6 βασίζονται στις διατάξεις περί εκδόσεως προδικαστικών αποφάσεων του πρωτοκόλλου της 29ης Σεπτεμβρίου 1996 σχετικά με την εκ μέρους του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ερμηνεία της σύμβασης περί προστασίας των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ⁽³⁾, μέσω προδικαστικών αποφάσεων. Η παράγραφος 4 ορίζει ότι η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να εκδίδει προδικαστικές αποφάσεις εξαρτάται από την αποδοχή του οικείου κράτους μέλους δια δηλώσεως. Βάσει της παραγράφου 5, η δήλωση μπορεί να περιορίζει τη δυνατότητα υποβολής αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικών αποφάσεων μόνον στα δικαστήρια των οποίων οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα βάσει του εθνικού δικαίου. Η παράγραφος 6 ορίζει ότι τις κατ' άρθρο 12 διαδικασίες διέπουν ο Οργανισμός του Δικαστηρίου και οι Κανόνες Διαδικασίας του.

*Άρθρο 13***Έναρξη ισχύος**

13.1. Το άρθρο αυτό αφορά την έναρξη ισχύος της σύμβασης, σύμφωνα με τους σχετικούς κανόνες που

⁽¹⁾ EE C 316 της 27.11.1995, σ. 2.

⁽²⁾ EE C 316 της 27.11.1995, σ. 34.

⁽³⁾ EE C 151 της 20.5.1997, σ. 2.

έχει ορίσει το Συμβούλιο. Η σύμβαση τίθεται σε ισχύ 90 ημέρες αφότου και το τελευταίο κράτος μέλος που εκπληροί τη σχετική διατύπωση, προβεί στην κοινοποίηση που προβλέπεται στην παράγραφο 2.

- 13.2. Όπως και κατά τη σύναψη ορισμένων άλλων συμβάσεων μεταξύ των κρατών μελών, πρέπει να διευκρινισθεί περαιτέρω ότι η παράγραφος 4 προβλέπει την εφαρμογή των διατάξεων της σύμβασης, πριν από την έναρξη ισχύος της, στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών που έχουν καταθέσει την οικεία δήλωση. Αυτό φαίνεται να δικαιολογεί την πρόβλεψη της ρήτρας αυτής στη σύμβαση, η οποία δεν περιέχεται στη σύμβαση περί προστασίας των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Προκειμένου για τη σύμβαση αυτή, έχει ουσιώδη σημασία ότι όλα τα κράτη μέλη δεσμεύονται εξίσου για την προστασία κοινού συμφέροντος. Ωστόσο, σύμφωνα με την παρούσα σύμβαση, η οποία δεν έχει ως μοναδικό στόχο την προστασία κοινού συμφέροντος όλων των κρατών μελών, αλλά και την προστασία των συμφερόντων μεμονωμένου κράτους μέλους, δεν υπάρχει αντίρρηση προκειμένου να επιτραπεί σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη να βασισθούν επ' αυτής, προτού να την υιοθετήσουν όλα τα κράτη μέλη.

Όσον αφορά τις περιπτώσεις συμμετοχής κοινοτικών υπαλλήλων, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, σε περίπτωση πρόωμης εφαρμογής της σύμβασης, σύμφωνα με την παράγραφο 4, τα κράτη μέλη τα οποία προβαίνουν σε δήλωση θα υποχρεούνται επίσης να εφαρμόζουν τη σύμβαση σε περιπτώσεις ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας των υπαλλήλων αυτών.

Η ανάλυση αυτή φαίνεται να επιβεβαιώνεται από την παράγραφο 5, η οποία ορίζει ότι, ακόμα και ελλείψει δηλώσεως περί πρόωμης εφαρμογής, οι διατάξεις της σύμβασης μπορούν να εφαρμοστούν και στις σχέσεις μεταξύ δύο κρατών μελών, απλώς βάσει

διμερών συμφωνιών. Η διάταξη φαίνεται να παρέχει ουσιαστικά τη δυνατότητα στο κράτος μέλος να εφαρμόζει τη σύμβαση διμερώς με ένα άλλο κράτος μέλος, χωρίς να υποχρεούται κατ' ανάγκην να επιτρέψει την εφαρμογή της στις σχέσεις του με άλλα κράτη μέλη ή όσον τους κοινοτικούς υπαλλήλους.

Οποσδήποτε όμως, οι διατάξεις του άρθρου 12 σχετικά με το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων εφαρμόζονται μόνον αφού αρχίσει να ισχύει η σύμβαση, μετά την κύρωσή της από όλα τα κράτη μέλη.

Άρθρο 14

Προσχώρηση νέων κρατών μελών

Το άρθρο αυτό αφορά την προσχώρηση στη σύμβαση μελλοντικών κρατών μελών, σύμφωνα με τους κανόνες που έχουν ήδη οριστεί σε άλλες πράξεις της Ένωσης. Θα πρέπει μόνο να σημειωθεί ότι η παράγραφος 5 παρέχει τη δυνατότητα και στα προσχωρούντα κράτη να προσφύγουν στη ρήτρα που επιτρέπει την πρόωμη εφαρμογή, σε περίπτωση που η σύμβαση δεν έχει ακόμα τεθεί σε ισχύ τη στιγμή της προσχώρησής τους.

Άρθρο 15

Επιφυλάξεις

Το άρθρο αυτό ορίζει ότι καμία επιφύλαξη δεν γίνεται δεκτή, εξαιρουμένων των επιφυλάξεων που αναφέρονται ρητώς στο κείμενο της συμβάσεως όσον αφορά τον προσδιορισμό διάφορων κανόνων δικαιοδοσίας, εκτός από τον κανόνα της αρχής της εδαφικότητας (άρθρο 7) και της εφαρμογής της αρχής «ne bis in idem» (άρθρο 10). Η επιφύλαξη μπορεί να αρθεί οποτεδήποτε, με σχετική ανακοίνωση προς τον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου.